

Fókuszban a beteg-együttműködés

A grandEXPO szakmai konferenciáról jelentjük

Immár negyedik alkalommal került megrendezésre 2019. április 26-27. között az ország vezető gyógyszerészeti szakkiállítására és konferenciájára, a grandEXPO, amelyre 790 közforgalmú és intézeti gyógyszerértékesítő regisztrált. A rendezvény középpontjában az a szakmapolitikai kerekasztal-beszélgetés állt, amelynek résztvevői a „Gyógyszereim 5xM” adherencia program tapasztalatait és tanulságait osztották meg egymással és a közönséggel.

ADHERENCIA HELYZETKÉP

A kerekasztal-beszélgetést felvezető előadásában **Dr. Feller Antal**, a megalapításának hetvenedik évfordulóját idén ünneplő Hungaropharma Zrt. vezérigazgatója elmondta: négy évvel ezelőtt, amikor először rendezték meg a grandEXPO szakkiállítást, az a cél vezérelte a szervezőket, hogy olyan fórumot teremtsenek, ahol személyesen találkozhatnak és cserélhet eszmét a gyógyszerforgalmazás, a gyógyszergyártás és a gyógyszer-kereskedelem valamennyi szereplője. A korábbi évek grandEXPO rendezvényei hangsúlyosan foglalkoztak az egészségértés és egészségkultúra fejlesztésének helyzetével. Az, hogy a betegeknek csak a fele együttműködő a terápia során, nem magyar sajátosság – mutatott rá Dr. Feller Antal –, jól mutatják ezt a nemzetközi szakirodalomban növekvő számban megjelenő, ilyen tárgyú közlemények. Az adherencia világszerte érzékelhető hiányának hátterében többféle ok húzódhat: a probléma tagadása (a betegség tudat hiánya), a beteg anyagi helyzete, a terápia bonyolultsága, a gyógyszerek mellékhatásai, az egészségügyi ellátórendszerrel szembeni bizalmatlanság, az apátia és a korábbi rossz tapasztalatok. A vezérigazgató által idézett amerikai publikáció szerint a megoldáshoz háromféle út vezethet: az expediálás során megnyilvánuló empátia, a páciens anyagi hátteréhez igazodó, esetenként alacsonyabb árfekvésű gyógyszer megajánlása, valamint a modern technikai megoldások (gyógyszeradagolók, okos eszközök, applikációk) alkalmazása.

Dr. Feller Antal beszámolt arról, hogy a Hungaropharma Zrt. kezdeményezésére 2018 őszén 244 patika bevonásával pilot program indult a Semmelweis Egyetem (SE), a Magyar Gyógyszerészi Kamara és a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság együttműködésével. A „Gyógyszereim 5xM” projektet azzal a céllal indították el, hogy olyan, a hétköznapokban jól használható, hatékony eszköz kerülhessen a gyógyszerészek és a gyógyszerértékesítőbebetérek kezébe, amely erősíti a beteg-gyógyszerész együttműködést, és a terápia sikere érdekében támogatja a beteg-együttműködést. „Ez a

kutatás egy jelentős lépés a beteg-együttműködés és az egészségértés terén. A Hungaropharma elkötelezetten küzd a magyar lakosság egészségének megőrzéséért. Ennek eleme a gyógyszerek helyes szedésével kapcsolatos ismeretterjesztés is, hiszen – a várt hatás elmaradásán túl – a be nem szedett gyógyszerre vagy a rosszul beszedett gyógyszerre kifizetett támogatás a legnagyobb pazarlás” – mondta Dr. Feller Antal.

Dr. Kovács Gábor, az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet főigazgató főorvosa rávilágított, hogy a betegek együttműködése – a terápiás adherencia – alapvető feltétele az eredményes gyógykezelésnek. Erre a fajta együttműködésre rendkívül érzékenyek azok a krónikus tüdőbetegségek – a COPD és az asthma bronchiale –, amelyek tartósan, esetenként több évtizedig fennállnak, és amelyek bázisterápiájával hosszútávon megőrizhető a betegek életminősége, illetve ritkíthatók az életkilátásokat alapvetően meghatározó akut exacerbációk. Olyan betegcsoportról van tehát szó, amelyben a kezelőorvos, a gyógyszerész és a beteg szoros együttműködésére van szükség. Magyarországon 188 ezer COPD-s beteget és 306 ezer asztmás beteget tartanak nyilván, ám az epidemiológiai kutatások alapján az érintettek számát mindkét betegség esetében nagyjából 600 ezerre becsülik. Kimondható tehát – szögezte le Dr. Kovács Gábor –, hogy aluldiagnosztizált népbetegségekről van szó. Mivel a COPD-ben szenvedő betegek az ismétlődő exacerbációk révén fokozatosan, egyre nagyobb ütemben veszítenek a légzésfunkciójukból, túlélési esélyük nagymértékben függ ezen akut események számától. Ezért a terápiás cél az exacerbációk számának csökkentése lenne, ám ennek gátat szab a betegek gyenge együttműködése. Az Egészségügyi Világszervezet a terápia kimenetelének legfontosabb befolyásolható tényezőjeként a terápiahűséget határozta meg. A Magyar Tüdőgyógyász Társaság saját kutatásából, három ezer COPD-vel élő beteg követésének adataiból kiderült, hogy hat hónap elteltével a betegek 60 százaléka, egy év múltán pedig már csak 40 százaléka használja a gyógyszereit. A helyzet a megfelelő betegoktatás révén, helyes kommunikációval javítható, amiben az orvosnak és a gyógyszerésznek szorosan együtt kell működnie.

AZ ÖT ALAPKÉRDÉS

Mit, miért, mennyit, mikor és miként kell szedni a gyógyszerből annak érdekében, hogy az a lehető leghatékonyabban segítse a beteg gyógyulását és jó közérzetét? Ennek az öt alapkérdésnek a megválaszolásában nyújtanak segítséget a patikában dolgozó gyógyszerészek és asszisztensek, és hogy ehhez mennyit tehet hozzá a „Gyógyszereim 5xM” című

tájékoztató kiadvány, az a 2018 ősze és 2019 tavasza között futó pilot programból derült ki. **Dr. Somogyi Orsolya** szakgyógyszerész, a SE Gyógyszerésztudományi Kar Egyetemi Gyógyszertár – Gyógyszerügyi Szervezési Intézet tanársegédje elmondta, hogy a program a beteg, a gyógyszerészet és gyógyszerésztudomány, valamint a gyógyszertárak háromszögében vizsgálta a terápiás hűség hazai helyzetét. A kutatás célja az volt, hogy feltérképezzék a magyarok gyógyszereszedési szokásait, és igazolják a gyógyszeralkalmazás szabályairól szóló tájékoztató kiadvány szükségességét. A felmérés során országszerte szemléletes, saját fejlesztésű, anonim kérdőíveken kérdezték a pilot projektben résztvevő 80 közfoglalmú gyógyszerész látogatóit.

Az 1082 visszaérkezett kérdőív eredményei értékes tanulságokat mutatnak a hazai lakosság gyógyszerismerete és adherenciához való hozzáállása kapcsán. A válaszadók 60 százaléka nyilatkozott úgy, hogy több mint öt, vagy annál több gyógyszert szed egyidejűleg. Az eredmények szerint a kérdőív a kutatásban résztvevők több mint 90 százalékát segítette abban, hogy magabiztosabban tegye fel kérdéseit gyógyszerrel kapcsolatban és megvásárlásakor a patikában. Emellett a válaszadók 90 százaléka mondta azt, hogy a kiadvány elolvasása óta nagyobb figyelmet szentel a gyógyszerrel szedésével kapcsolatos tudnivalóknak. Fontos eredmény, hogy a kiadvány – melyet a válaszadók egyöntetűen érthetőnek és szemléletesnek találtak – a megkérdezettek majdnem felét segítette abban, hogy célirányosan változtathasson eddigi, esetleg helytelen gyógyszereszedési szokásain. Elsősorban a gyógyszer-élelmiszer és a gyógyszer-gyógyszerinterakciók témája volt a betegek számára újszerű információ az ismeretterjesztő anyagban, ideértve az étrend-kiegészítőkkel kialakuló interakciós kockázatok lehetőségét is.

HOGYAN TOVÁBB?

Az előadásokat követő kerekasztal-beszélgetésen **Dr. Kovács Erzsébet**, a debreceni Kenézy Gyógyszertár vezetője az elhangzottakra reflektálva kifejtette: az öt és félezer Magyarországon praktizáló gyógyszerész az orvosokkal karöltve nagymértékben hozzá tud járulni ahhoz, hogy az adherencia kérdésében jelentős előrelépés történjen. Naponta több tízezer találkozás jön létre a gyógyszerészek, gyógyszerésztári szakasszisztensek és betegek között, ami szakmailag jól kiaknázzható lehetőséget rejt magában. De vajon konzultálnak-e napi szinten egymással az orvosok és a gyógyszerészek? – tette fel a kérdést Bombora Krisztina, a beszélgetés moderátora. Dr. Kovács Gábor elmondta, személyesen igen jó kapcsolatot ápol a gyógyszerész szakmával, de úgy látja, általánosságban kívánatos lenne visszaépíteni azt a szoros szakmai kapcsolatot, amely évekkal ezelőtt hatékonyabban működött az orvosok és a gyógyszerészek között. A gyógyszerészképzésről szólva **Dr. Zelkó Romána**, a Ssemelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Karának dékánja kiemelte, hogy a jövő gyógyszerészeinek az ismeretanyag elsajátítása mellett integratív szemléletre is szert kell tenniük annak érdekében, hogy felkészült partnerei lehessenek a

betegnek, az orvosnak és az egészségügyi ellátó személyzetnek. Ehhez sok gyakorlat szükséges, vagyis már a graduális képzés alatt találkozniuk kell olyan helyzetekkel, amilyenekkel később, a munkájuk során szembesülhetnek. Ezért a kar azt tervezi, hogy a curriculum közeljövőben megvalósuló fejlesztésekor gyakorlatorientált képzési modulokat is be fog vezetni. **Dr. Szökő Éva** egyetemi tanár, az MTA doktora, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság elnöke szerint sokkal több klinikai ismeretet kell oktatni a gyógyszerészképzés során. Eddig inkább az elméleti háttér, a biztos tudás megszerzése volt előtérben, de nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gyakorlatra és a kommunikációra, ahogyan arra is, hogy a négy képzőhely egységes szemlélettel adja át a tudást a graduális képzés során. Az orvosok és a gyógyszerészek együttműködésével kapcsolatban Dr. Szökő Éva utalt arra, hogy a két szakma közötti bizalom kiépítése hosszabb folyamatot igényel. A gyógyszeres terápiák fejlődésével új gyógyszerformák és eszközök jelennek meg, ezért igen nagy szükség van a folyamatos továbbképzésre annak érdekében, hogy a gyógyszerészek hiteles információt nyújthassanak a betegeknek.

Dr. Hankó Zoltán, a Magyar Gyógyszerészi Kamara elnöke kiemelte, hogy – mint az a felmérésből egyértelműen kiderült – az embereket rendkívüli módon érdeklik a gyógyszer és gyógyszer, illetve a gyógyszerek és élelmiszerek közötti interakciók. Ahhoz, hogy a gyógyszerészek és az orvosok ebben érdemi segítséget nyújthassanak a lakosoknak, alapvető feltétel, hogy egységes interakciós adatbázis álljon a rendelkezésükre. Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézetben rövidesen elkészül az egységes interakciós adatbázis, amely megjelenhet a vényíró és expedialó szoftverekben. Emellett a gyógyszerészeket oly módon is segíteni kell, hogy expedialás közben láthassák a betegek gyógyszerkiváltási és gyógyszerhasználati adatait, amire az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér felületén keresztül nyílna lehetőség. Dr. Hankó Zoltán arról is beszámolt, hogy egy éve megindult a komplex gyógyszerészeti adherencia fejlesztőprogram előkészítése. A tervek szerint a program elindítása a 2019. június 12-én megrendezésre kerülő XVI. Országos Patikanapon fog megtörténni.

KOMMUNIKÁCIÓS CSATORNÁK

Miért fontos a Hungaropharma Zrt. számára az adherencia javítása? – kérdezte a moderátor Dr. Feller Antalt, aki az okok között a társadalmi felelősségvállalást és a gyógyszerészi hivatás támogatását nevesítette. Mint fogalmazott: „Nagykereskedőként akkor lehetünk sikeresek, ha azok a partnereink is sikeresek, akikkel együtt dolgozunk. Azok a gyógyszertárak, amelyek ezt a tevékenységet folytatják, és empátikusan fordulnak a betegek felé, ki fognak emelkedni a gyógyszertárak közösségéből, és ennek számukra lefordítható anyagi haszna is lehet.” Csatlakozva az elhangzott gondolatokhoz, Dr. Kovács Erzsébet rámutatott: minden gyógyszerész önálló gazdasági társaságként működik, és a tudás, a szakma, a piac és a profit négyes erőterében kell megta-

lálnia azt az egyensúlyt, amelynek révén biztonságosan működtethetővé tehető. Rendkívül nagy a verseny, amelyet sok szempontból lehet befolyásolni, de a betegek szemszögéből a szakmai attitűd lehet az a legfontosabb jellemző, amely megkülönböztetheti az egyik patikát a másiktól. Egy gyógyszerár értékét a nominális adatokon túlmenően a mindenkori visszatérő betegbázis határozza meg. Gyógyszertár-vezetőként nagyon sokat kell ezen dolgozni: továbbképzésekre járni, fejleszteni a munkatársak kommunikációs készségét, csiszolni a habitusukat, emberi hozzáállásukat. Hiszen meg kell érezniük, hogy a gyógyszer, mint áru, azáltal válik a gyógyítás tárgyává, ha azt érző, konzultatív, asszertív kommunikáció keretében adja át a gyógyszerész a betegnek. Mint fogalmazott: „A hozzáadott, egyénre szabott szakmai információ a patikai munka jövőbeni sarokpontja.”

Dr. Kovács Gábor szerint tudomásul kell venni, hogy olyan társadalmi környezetben élünk, amely nem kedvez az adherenciának. Különböző okok miatt a betegek számára egyre nehezebben értelmezhető tájékoztatók kerülnek a gyógyszerdobozokba. Az interneten sok fals információhoz jut a lakosság, és a szakembereknek ezeket a tévhiteteket eloszlatva kell tájékoztatniuk a pácienseket. Bár a kerekasztal résztvevői elsősorban a betegoktatásról beszéltek, nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az orvos és gyógyszerész szakmának egymást is oktatnia kell. Ennek megvalósulása érdekében a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság, a Magyar Gyógyszerészi Kamara és a Magyar Tüdőgyógyász Társaság együttműködési megállapodást kötött – jelentette be Dr. Kovács Gábor. Azon meglátása, hogy rövid, jól érthető tájékoztatást kell nyújtani a betegek számára, egybecsengett a pilot programot prezentáló Dr. Somogyi Orsolya által elmondottakkal. Mint arról az egyetemi adjunktus beszámolt: a felmérésből egyértelműen kirajzolódott, hogy míg az idősebb korosztály számára érthető volt a beteg-tájékoztató kiadvány, úgy tűnik, hogy a 70 év felettiek esetében inkább a személyes tanácsadás lehet hatékony. Ugyanakkor a legfiatalabb korosztály nem fogékony az írásos

tájékoztató anyag iránt, esetükben újfajta, innovatív eszközökre – például szakmailag validált oktatóvideók közzétételére – van szükség. Dr. Kovács Gábor hozzátette: az ismétléssel rögzülő tudás érdekében a tüdőgyógyász szakma ugyanazokat az oktatóvideókat javasolja vetíteni a patikákban, amelyeket a háziorvosi és szakorvosi rendelők váróiban is bemutatnának a lehetőségek függvényében.

Dr. Zelkó Romána elmondta, hogy a gyógyszerészképzésben létezik az a speciális oktatási forma, amelynek keretében a hallgatók akár maguk is megalkothatnak egy-egy oktatófilmet, összeállíthatnak egy-egy információs anyagot. Mint fogalmazott: „A beteg kiszolgáltatott helyzetben van, ami ellen úgy lehet hatni, ha a gyógyszerész felkészült, autonóm és intellektuálisan nyitott ahhoz, hogy megfelelő módon tudja segíteni a helyes gyógyszeralkalmazást”. Dr. Szőkő Éva rámutatott, hogy számos gyógyszerárban már most is komoly betegtámogató tevékenység zajlik, és a cél tulajdonképpen az, hogy mindez egységes szemléletben történjen meg az ország minél több közfoglalmú gyógyszerárában. Betegség-specifikus programok megalkotására van szükség, hogy az egyes kórképek kapcsán pontosan tudják a gyógyszerészek, milyen kérdéseket kell feltétlenül feltenniük, és mely esetekben szükséges figyelmeztető jelzést küldeniük a kezelőorvos felé. Dr. Somogyi Orsolya arról tájékoztatót, hogy a SE Magatartástudományi Intézetének közreműködésével a kommunikációs technikákat felvonultató videó oktatóanyag fog készülni arról, hogy milyen módon motiválhatóak a gyógyszerárakban a betegek az adherencia javítása érdekében. A kerekasztal beszélgetés zárásában Dr. Feller Antal leszögezte: mind a kutatás eredményei, mind pedig a betegek is visszaigazolták, hogy érdemes az adherencia kérdésével foglalkozni. A feladat nem egyszerű, hiszen nem léteznek általános megoldások, személyre szabott válaszokra van szükség. A Hungaropharma Zrt. ahogy eddig, úgy a jövőben is a minden tőle telhetőt meg fog tenni azért, hogy a betegek adherenciája erősödjön Magyarországon.

Boromisza Piroska

Lakossági népegészségügyi szűréseket végeznek szeptembertől a Semmelweis Egyetemen hallgatói című cikk folytatása a 17. oldalról

Módszertani központként segíteni kívánjuk egyrészt a lakosság egészségi állapotának a javulását, másrészt az egyetemi hallgatók prevenciós fókuszú szemléletbővítését, gyakorlati készségeik fejlődését – fogalmazott Dr. Papp Magor. A Semmelweis Egészségfejlesztési Központ vezetője elmondta, céljuk, hogy olyan jó gyakorlatokat kínáljanak a magyar lakosság, illetve az egyetemi polgárok számára, amik lehetővé teszik az egészségben eltöltött éveik növelését. Az ősztől induló új tantárgyat szeretnék minden orvostanhallgató számára hozzáférhetővé tenni, egyrészt a gyakorlati képzés megerősítésének érdekében, másrészt azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a prevenciós fókuszú oktatásnak köszönhetően az orvostanhallgatók mindennapjaiba beépüljön az egészséges életvitel. Mint fogalmazott, a szemléletformálással és a gyakorlati készségek erősítésével az egyetem közvetlenül hozzá tud járulni a magyar lakosság egészségi állapotának javításához, hiszen a szűréseket munkahelyeken, iskolákban, egészségügyi intézményekben tervezik megvalósítani.

Forrás: Semmelweis Egyetem